

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/3673-3
Saksbehandler Knut Owing

Utvalg	Møtedato
Kommunestyret	29.01.2026

Innspill til KS debathefte 2026 «Tid for taktskifte»

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Risør kommune har disse innspillene til KS debathefte 2026 «Tid for taktskifte».

Til spørsmål 1:

«Hva må vi gjøre i vår kommune de neste to årene for å øke endringstakten for bærekraftig velferd?»

1. Utvikle og dyrke en endringsorientert organisasjonskultur der kreativitet og initiativ belønnes.
2. Forsterke samarbeidet med lokalsamfunnet og andre kommuner
3. Videreutvikle samarbeidet og tilliten innad i kommunen - mellom folkevalgte, administrasjon, tillitsvalgte og ansatte.
4. Praktisere aktiv befolknings- og brukermedvirkning for å sikre at endringene er målrettede og behovsstyrte.
5. Styre ressursbruken slik at også nye og endrede behov blir ivaretatt.
6. Ta i bruk nye teknologiske og digitale løsninger for å effektivisere drift og utvikling.
7. Legge bedre til rette for de demografiske endringene ved at eldre kan bo hjemme i egen bolig lengst mulig. Her bør sentrale myndigheter være pådrivere når det gjelder tekniske, økonomiske og praktiske virkemidler.
8. Vurdere hva som er "godt nok" og innarbeide det i rutinene uten unødvendige detaljer.
9. Kommunen må få redusert styringstrykk fra sentrale myndigheter.
10. Kommunen må bli kompensert fullt ut for oppgaver som pålegges av sentrale myndigheter. Dette gjelder blant annet mottak og inkludering av flyktninger.

Til spørsmål 2:

«Hvordan kan vi i vår kommune de neste to årene bruke og mobilisere de arbeidskraftressursene vi har best mulig for å løse samfunnsoppdraget vårt?»

1. Beholde og utvikle de ansatte slik at de evner å utnytte mulighetene innen teknologi og nye arbeidsformer. Det er svært viktig at vi tar vare på de medarbeiderne vi har når det blir stadig større mangel på arbeidskraft i samfunnet.
2. Ha smidige arbeidstidsordninger inkludert årsturnuser.
3. Tenke nytt og mer fleksibelt om profesjongrensar slik at vi nyttiggjør kompetansen til den enkelte best mulig.
4. Utvikle en livsfasetilpasset arbeidsgiverstrategi der det blant annet legges til rette for lengre arbeidsliv.
5. Forebygge sykefravær gjennom tett kontakt med den enkelte. Tilrettelegge individuelt for sykmeldte slik at de får brukt restarbeidsevnen og kan komme tilbake i ordinære arbeidsoppgaver tidligst mulig.

6. Inkludere flere i arbeidslivet. Legge til rette for frivillige aktiviteter og motvirke at personer verken er i utdanning, har arbeid eller er på arbeidsmarkedstiltak.
7. Legge til rette for at flere skal tilbys høyere stillingsandeler eller heltidsstillinger.
8. Satse på lærlinger og andre kompetanseløp.
9. Følge opp erfaringene fra KS-nettverket «Flyktning i jobb» for å integrere de vi har bosatt i det lokale og regionale arbeidsmarkedet enda bedre.

Til spørsmål 3:

«Hva må vi prioritere i vår kommune for å styrke beredskapsevnen – både i egen organisasjon og i lokalsamfunnet?»

1. Koordinere ressursene bedre med andre samfunnsaktører.
2. Styrke kommunenes utholdenhet i kriser og krig. Det gjelder blant annet:
 - a. Mobilnett. Strømreserve. Alternative nett (Telenor/Telia/Ice)
 - b. Telekommunikasjoner og dataangrep
 - c. Veier – Beredskapsvei ut til Risør bør få regional og/ eller sentral støtte
 - d. Kraftforsyning
 - e. Vann og avløp
 - f. Havnen og beredskap til sjøs
3. Forebyggende tiltak mot klimaendringene.
4. Sørge for å ha tilfredsstillende reparasjonsberedskap. Avhengig av omfang er også andre myndigheters og organisasjoners reparasjonsberedskap viktig. Det er viktig at denne koordineres både regionalt og sentralt og har tilstrekkelig kapasitet tilpasset dagens og framtidens trusselnivå.
5. Lovhjemle kommunenes behov for personell til å ivareta kritiske tjenester i kriser og krig slik at ansatte i nøkkelstillinger ikke blir disponert andre steder.
6. Ivareta demokratiet ved å motvirke desinformasjon og sikre at valgordningen er motstandsdyktig overfor eventuelle forsøk på sabotasje.
7. Bygge opp en sterkere frivillig beredskap med næringsliv, ideelle organisasjoner og andre for å kunne reagere med hurtighet og styrke ved kritiske hendelser.
8. Støtte regionale og nasjonale myndigheter i budskapet til befolkningen om at den enkelte innbygger må ha nødvendig egenberedskap.
9. Delta i det nye kommunale beredskapsrådet, fylkesberedskapsrådet, fagutvalg for beredskap i Østre Agder og Statsforvalterens beredskapsøvelser.
10. Øve beredskapen internt gjennom god øvelsesfrekvens og opprettholde god dialog med lokale samarbeidspartnere innen beredskap.
11. Sentrale myndigheter bør vurdere begrensninger i offentlig innsynsrett når det gjelder systematiserte opplysninger slik at innsynsretten ikke kan misbrukes i forkant av hybrid krigføring, terroraksjoner eller annen destruktiv aktivitet.

Vedlegg

20251017 KS debathefte 2026 Tid for taktskifte
Fra KS - Presentasjon KS debathefte 2026

Sammendrag

Kommunesektorens organisasjon KS ønsker innspill til KS debathefte 2026 «Tid for taktskifte». Kommunedirektøren legger i denne saken frem problemstillingene i debatheftet til politisk behandling. Kommunestyret oppfordres til å ta eierskap til innspillene ved å endre eller supplere med nye innspill.

Bakgrunn

KS inviterer hvert år kommunene og fylkeskommunene til å gi innspill på aktuelle strategiske spørsmål som skal bidra til å utvikle ny politikk eller sette dagsorden. Dette gjøres via debattheftet. Dokumentet bør leses i sin helhet og er vedlagt saken.

Du kan lese mer og se presentasjonen der administrerende direktør i KS, Geir B. Føyner Aga, introduserer KS Debatthefte 2026, på KS sin hjemmeside: [KS spør - Debatthefte 2026 - Hjem](#)

Innspillet fra Risør kommune sammenstilles av KS Agder og tas med som beslutningsgrunnlag når KS Hovedstyre senere behandler temaene. Sammenstilling av svarene vil følges opp i kommende konferanser og generelt i det interessepolitiske arbeidet.

Saksopplysninger

Kommunesektoren står overfor store utfordringer som krever raske omstillinger og tydelige politiske prioriteringer. Debattheftet i fjor handlet om forventningsgapet, et gap mellom hva som kreves og forventes av kommunesektoren og hva som er mulig å få til med ressursene som er tilgjengelig.

Dette debattheftet handler om hva kommuner og fylkeskommuner selv kan og bør gjøre for å redusere forventningsgapet og møte de store og dramatiske sikkerhetspolitiske endringene i verden og i Norge. KS vil følge opp innspillene med forventninger overfor nasjonale myndigheter og i annet interessepolitisk arbeid, og de vil også følge opp som utviklingsaktør overfor medlemmene og som arbeidsgiverorganisasjon.

Taktskifte for bærekraftig velferd

Kommunesektoren står overfor store og økende utfordringer knyttet til befolkningsutvikling, arbeidskraft og økonomi. Antallet eldre vil dobles innen 2050, og kommuner og fylkeskommuner vil møte betydelige økonomiske og personellmessige begrensninger. Det er derfor avgjørende å foreta nødvendige prioriteringer, mobilisere innbyggernes ressurser og bruke tilgjengelige arbeidskraftressurser mest mulig effektivt, for å sikre at innbyggerne har tillit til et bærekraftig velferdssamfunn også i fremtiden.

For å møte utfordringene må endringstakten økes:

- Planlegge og forebygge bedre, for å bidra til at innbyggerne kan bo hjemme lengre og leve friske liv, for eksempel gjennom tilrettelegging av boliger og bomiljøer nær tjenestene.
- Godt samarbeid i kommuner og fylkeskommuner mellom folkevalgte og administrasjon, samt godt partssamarbeid.
- Godt samarbeid med lokalsamfunnet for å sikre at tiltakene blir mer treffsikre og øke forståelsen for nødvendige endringer.
- Digitalisering, innovasjon og forsøk for å skape bærekraftige tjenester. Nye teknologiske løsninger kan frigjøre arbeidskraft og gjøre hverdagen enklere for både ansatte og innbyggere, samtidig som de gir mulighet for bedre ressursutnyttelse.
- På selvstendig grunnlag vurdere tettere samarbeid og om det er mer hensiktsmessig å slå seg sammen med andre for å styrke fagmiljøer og rekruttering.
- Effektivisere og prioritere tjenestetilbudet i takt med befolkningsutviklingen. Kommunen må tilpasse omfang og innhold i tjenestene etter lokale behov og ressursgrunnlag, og vurdere hva som er "godt nok".

Nok arbeidskraft og riktig bruk av ansattes kompetanse er avgjørende for en bærekraftig velferd framover. For å mobilisere mer arbeidskraft er løsningene å inkludere flere i arbeidslivet, redusere sykefraværet, forlenge yrkeslivet og organisere arbeidet på nye måter. I tillegg er det mye å hente ved å mobilisere innbyggernes egne ressurser.

Kommunene har i økende grad tatt i bruk fleksible arbeidstidsordninger som langvakter og årsturnus for å sikre stabile tjenester og møte behovene til dagens arbeidstakere. Langvakter, ofte brukt i helger, gir mer stabil bemanning, lavere sykefravær og bedre arbeidsmiljø. Årsturnus gir forutsigbare arbeidsplaner og bedre oversikt over ressursbruken.

Kommunene har gitt KS tydelige tilbakemeldinger om behovet for større handlingsrom til å planlegge og organisere arbeidstiden. KS har fulgt opp dette i samarbeid med partene, og jobber nå for nasjonale løsninger. De sentrale partene har nylig inngått en sentral særavtale om langvakter i helse- og omsorgssektoren. Dette er behov som ble tatt opp av helsepersonellkommisjonen og er omtalt i regjeringens Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027.

Spørsmål til drøfting:

1. Hva må vi gjøre i vår kommune/fylkeskommune de neste to årene for å øke endringstakten for bærekraftig velferd?
2. Hvordan kan vi i vår kommune/fylkeskommune de neste to årene bruke og mobilisere de arbeidskraftressursene vi har best mulig for å løse samfunnsoppdraget vårt?

Taktskifte for skjerpet beredskap

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er mer alvorlig enn på lenge, og kommuner og fylkeskommuner har en sentral rolle som førstelinje i totalforsvaret. Hacker-angrep, påvirkningsaksjoner, klimaendringer og geopolitiske trusler stiller nye krav til beredskap og krisehåndtering.

Stortinget har behandlet totalberedskapsmeldingen, som understreker kommunenes ansvar for grunnberedskap og fylkeskommunenes koordinerende rolle, som bygger på NATOs syv grunnleggende forventninger til samfunnets motstandsdyktighet. Kommunene skal sikre kontinuitet i kritiske tjenester, robust kraftforsyning, mat- og vannforsyning, evakuering og transport, sivile kommunikasjonssystemer og helsetjenester – også i kriser og krig.

For å skjerpe beredskapen kan dette være aktuelle tiltak for kommunene og fylkeskommunene:

- Samarbeide tettere lokalt. Kommunale beredskapsråd og samarbeide med frivillige, næringsliv, politi og andre aktører styrker evnen til å forebygge og håndtere kriser, og gir bedre koordinering av ressursene.
- Rekruttere arbeidskraft. Ved krise eller krig kan staten beordre innbyggere til sivilt arbeid, men loven avklarer ikke kommunenes behov for personell, for å ivareta kritiske tjenester.
- Styrke befolkningens demokratiske motstandskraft. Tillit til myndigheter og lokalsamfunn og kildekritisk tenkning er en viktig beredskapsressurs mot digitale påvirkningsaksjoner og undergraving av demokratiet.
- Styrke egenberedskapen i lokalsamfunnet. DSB anbefaler at innbyggere skal klare seg minst én uke uten strøm og vann. Kommuner kan styrke beredskapen med å etablere alternative løsninger for drikkevann, mat, oppvarming og lokale beredskapslagre.
- Styrke den digitale sikkerheten og beredskapen. Kommunen bør sikre robuste digitale løsninger mot dataangrep og en beredskap for håndtering av alvorlige driftsavbrudd.
- Øve selv og sammen med andre. Felles øvelser med eksterne aktører gir bedre beredskap og øker samhandlingen i krisesituasjoner.

Spørsmål til drøfting:

3. Hva må vi prioritere i vår kommune/fylkeskommune for å styrke beredskapsevnen – både i egen organisasjon og i lokalsamfunnet?

Økonomiske konsekvenser

Innspill til KS debatthefte har ingen direkte økonomiske konsekvenser for kommunen. Tvert om kan kommunens innspill gjennom KS debatthefte føre til politikktutforming som på sikt kan bedre kommunenes økonomiske situasjon.

Vurderinger

I og med debatthefte i år også handler om hva kommunene kan og bør gjøre selv, har kommunen valgt å se til sine egne, nylige vedtatte styringsdokumenter der egne utfordringer beskrives.

Risørs utfordringer er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel og er knyttet til både befolkningsutvikling, demografi, arbeidskraft og økonomi. Både spørsmål 1 og 2; hva kommunen kan gjøre for å øke endringstakten, og hvordan kommunen kan mobilisere arbeidskraftressursene for å levere på samfunnsoppdraget, blir belyst i kapittel 6; Kommunen som organisasjon.

Kapittel 6 starter med å beskrive endringene vi ser komme i Risør og som blir utfordrende i årene som kommer:

1. Demografiske endringer med sterk vekst i antall eldre
2. Mangel på arbeidskraft og økt konkurranse om kritisk kompetanse
3. Økte krav relatert til klima og miljø
4. Svekket tillit til folkestyret og lokaldemokratiet
5. Samfunnssikkerhet og beredskap

Videre beskriver kapitlet innsatsfaktorer som kan være sentrale i hvordan vi møter de utfordringene som er nevnt ovenfor.

1. Beholde og rekruttere flinke folk
2. Ta i bruk digitale løsninger
3. Økt samhandling med innbyggere, frivillige organisasjoner og næringsliv
4. God ledelse og godt forhold til de tillitsvalgte
5. Heltid og lærlinger

I møte med utfordringene blir det viktig for kommunen å ivareta og beholde de flinke folkene, bygge en endringskultur slik at både ansatte, tillitsvalgte, politikere og ledere samarbeider for å oppnå bærekraftige velferdstjenester. Det blir viktig å både ta i bruk digitale og teknologiske løsninger og øke samhandlingen med lokalsamfunnet innenfor alle kommunens tjenestoområder.

I kommunens siste handlingsprogram/ økonomiplan (HP/ØP) som ble vedtatt i desember 2025 valgte kommunedirektøren å innlede med kommunens to hovedutfordringer; demografi og utenforskap.

Befolkningsframskrivingene viser at Risør kommune leder an i eldrebølgen og at det blir viktig å ha søkelys på dette i de neste ti årene (og videre). «Innen 2035 vil antall innbyggere over 80 år vokse med ca 70 % iht siste SSB framskrivinger. Samtidig fødes det færre barn og det blir færre innbyggere i yrkesaktiv alder som skal ta vare på den aldrende befolkningen.» Dette krever at kommunen omstiller seg ressursmessig, både mennesker og økonomiske midler, og har fokus på tjenesteutvikling og velferdsteknologi innen helse og omsorg.

Den andre utfordringen viser at Risør har en stor andel innbyggere i utenforskap. Tall fra 2024 viser at Risør kommune har størst andel utenforskap i hele Agder med 27.7 % av aldersgruppen 20-66 år. Disse menneskene er ressurser samfunnet trenger fremover, og for individet kan man se sammenheng mellom utenforskap og tidligere behov for kommunale tjenester.

Innledningsvis i dokumentet skriver kommunedirektøren at kommunen må finne nye måter å løse oppgaver på, gjennom nye samarbeid, bruk av ny teknologi og innlemmelse av ressurser som i dag står utenfor arbeidslivet.

Når det gjelder beredskap, har Risør kommune nå oppdaterte styrende dokumenter innen helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og beredskapsplan. Det som blir viktig framover er å være aktivt involvert i den regionale beredskapsfamilien gjennom deltakelse i det nye kommunale beredskapsrådet, fylkesberedskapsrådet, fagutvalg for beredskap i Østre Agder og beredskapsøvelsene som Statsforvalteren arrangerer. Det er viktig for Risør kommune å ha god oversikt over hvilke ressurser på personell og materiell som kan bistå oss fra de ulike aktørene i regionen og hva som er begrensningene. Større hendelser vil oftest være regionale av natur, enten gjennom selve hendelsen eller gjennom beredskapsressursene som skal bidra med hjelp.

Totalberedskapsmeldingen ble godkjent i Statsråd 10. januar 2025 og 2026 er av DSB definert som Totalforsvarsåret. Bakgrunnen for Totalforsvarsåret er den urolige tiden vi lever i med krig i Europa. Hensikten med Totalforsvarsåret er å planlegge sammen, jobbe sammen og øve sammen for et trygt Norge. Dette må også vi i Risør ta innover oss gjennom å øve beredskapen internt

gjennom god øvelsesfrekvens og opprettholde god dialog med våre lokale samarbeidspartnere innen beredskap som sivilforsvar, brannvesen, Røde kors, Sanitetskvinnene, politi, heimevernet, Statsforvalteren og andre relevante aktører.

Det vil også være viktig at kommunen er med på å støtte regionale og nasjonale myndigheter i budskapet til befolkningen om at den enkelte innbygger må planlegge sin egen private beredskap, for eksempel gjennom å ha nok mat, drikke og varme til å klare seg i en uke.

Med bakgrunn i KS debatthefte og kommunens eget utfordringsbilde, har kommunedirektøren utformet innspill til KS i sitt forslag til vedtak. Innspillene er ikke foreslått i prioritert rekkefølge. Kommunestyret oppfordres til å ta eierskap til innspillene ved å endre, tilføre eller ta bort innspill.

Alternative vedtak

Alternative vedtak i denne saken, er om kommunestyret legger til egne innspill, endrer innspill eller velger å ta bort noen innspill.

Konklusjon

Det endelige innspillet fra kommunestyret formidles videre til KS gjennom kommunestyrets vedtak.